

PŘEDMLUVA – Michael RENOV: K POETICE DOKUMENTU

Jména autorů studijní opory: Mgr. Petr Kubica

Název fakulty: Filmová a televizní fakulta

Název katedry: Katedra dokumentární tvorby

Studijní program: Dokumentární tvorba

Studijní opora byla zpracována v rámci projektu “Zajištění kvality studia na AMU a posílení reflexe nejnovějších trendů v umělecké praxi”, reg. č. CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002404

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Michael Renov (*1950) je profesorem losangeleské USC School of Cinematic Arts, na jejíž vstupní bráně je vytesáno latinské motto *Limes regiones rerum* (Zde končí realita). Napsal knihy *Hollywood's Wartime Woman: Representation and Ideology* (1988) a *The Subject of Documentary* (2004). Podílel se na sborníku *Theorizing Documentary* (1993), do něhož přispěl úvodem (Introduction: The Truth About Non-Fiction) a statí K poetice dokumentu. Spoluvede ediční řadu *Visible Evidence* (University of Minnesota Press), v níž vycházejí knihy o dokumentárním filmu. *Visible Evidence* je také značkou Renovem spoluzaložené série mezinárodních konferencí. Kurátorsky spolupracuje se světovými festivaly, vyučoval na univerzitách ve Stockholmu, v Tel Avivu a v Budapešti. Mezi jeho výzkumné zájmy patří dokumentární teorie, autobiografie ve filmu, aktivistické video umění a reprezentace holocaustu. Původní rozhovor s Michaelem Renovem přinesl pod názvem Příběhy z vlastního dvorečku časopis *Illuminace* (roč. 21, č. 2).

V úvodním příspěvku sborníku *Theorizing Documentary* se Renov zabývá vztahem mezi pravdou a dokumentárním filmem. Předpokládá, že „pravda záleží na fikci a nalézá svou podobu a významnost v zastoupení lidské vynalézavosti,“ a připomíná, že „žádný diskurz není nikdy schopen přesně vyjádřit, co si přeje, protože toto vyjádření závisí na jazykových formách, které jsou nezbytně přenesené a konotačně propletené.“ I s tímto vědomím nastiňuje v následujícím pojednání K poetice dokumentu čtyři tendence dokumentu, které jako výslednice historických, kulturních a technologických kontextů vztahuje k teorii poetiky.

Už švýcarský literární vědec Emil Staiger ve svém díle *Základní pojmy poetiky* (1946) zkoumal epické, lyrické a dramatické (tři základní pojmy) jako „ideální významy“, které jsou evokovány svými exemplárními projevy, ale neuplatňují se v čisté podobě: „Každé pravé literární dílo se podílí na všech druhových ideách.“ To, že se žádná obecná tendence v konkrétním díle nevyjevuje v čisté podobě, zdůrazňuje i Renov: „Nemám v úmyslu tvrdit, že ta nejhodnotnější díla musí nutně vykazovat ideální poměr mezi těmito cíli, a už vůbec ne, že by je dokonce musela skloubit nějakým konkrétním způsobem. Spíše chci ukázat, že každý z nich je plnohodnotnou součástí podstaty dokumentu a nabízí jistý tvůrčí a rétorický potenciál.“ Jím vyslovené tendence jsou:

1. Zaznamenat, odhalit či zachovat (To record, reveal, or preserve),
2. Přesvědčovat či propagovat (To persuade or promote),
3. Analyzovat či zkoumat (To analyze or interrogate, případně Analyzovat nebo dotazovat se),
4. Být expresivní (To express, případně Vyjadřovat).

V návaznosti na Aristotelovo úsilí ukázat „co básnictví je a co dokáže“ načrtává Renov model pro poetiku dokumentu, kdy vzájemná souvislost, překrývání a křížení tendencí v estetickém díle umožňují vymanit se z normativních definic a nově přemýšlet o dílech, které je možné nazvat dokumentárními. Přistupuje k nim odlišně od konceptů, které díla uspořádávají a klasifikují podle obecných tezí, a některá vylučují, neboť jsou nezařaditelná. Nabízí síťový přístup, který umožňuje řadu kombinací. Jestliže Tzvetan Todorov ve své *Poetice* (1968) spatřoval úlohu poetiky nikoli v interpretaci či popisu konkrétních děl, ale ve stanovení obecných zákonů, jichž je konkrétní text produktem, tak podobně lze Renovovy čtyři funkce vnímat jako předpoklady tvorby, „jako modalities touhy, jako nutkání, která pohánějí dokumentární diskurs“ Načrtnutím tendencí rozšiřuje Renov pohled na dokumentární tvorbu v duchu tzv. fuzzy logiky, která narozdíl od klasické výrokové logiky, jež používá pouze dvě logické hodnoty, pravdu a nepravdu, pracuje s jemnějšími nástroji pro popis neurčitosti. Jeho text je důležitým příspěvkem k přemýšlení o dokumentárním filmu a jeho hranicích.

Předmluva kontextualizuje text Michaela Renova “K poetice dokumentu” publikovaný v časopisu o dokumentárním filmu DOK.REVUE.

RENOV, M. K poetice dokumentu. In: *Dokrevue.cz* [online]. DOC.DREAM, ©2012-2022, [cit. 2021-10 -12]. Dostupné z: <https://www.dokrevue.cz/clanky/k-poetice-dokumentu>

Oponenti: MgA. Tereza Reichová

Neprošlo jazykovou ani redakční úpravou.

Dostupné pod licencí [Creative Commons BY-SA 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

© Akademie múzických umění v Praze, Malostranské náměstí 259/12, 118 00 Praha 1, IČ
61384984

